

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Historiarvm Indicarvm Liber Vndecimvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

VM hæc à minoribus præ-
 runtur, ne ipsi quidem Non-
 tori fuit otiosa prouincia. In-
 tem nactus nauale apparatus
 decedens Lupus Vaseus partem
 partim Cocini reliquerat, et
 ditionem Diensem, quam Lusitani dudum
 bant, animum adiecit, ac primùm, idoneo-
 nes, magnis præmijs inuitatos, mercatorum
 cie Diu ex vrbe Goa præmisit: qui cunctos
 cognoscerent; ac Lusitanas vires augende
 Tocanem dynastam, Sacæ demortui fratrem
 vitanda certamina, & componendam qua
 ditione pacem impellerent; ac demum app-
 quanti sibi omnia explorata clam ex vrbe
 riarent. In horum opera & fide, quam
 bus perspectam habebat, magnam rei per-
 spem collocauerat Nonnius. Dein, tam
 omnibus, quæ ad rem pertinebant; diem
 ueniendum nauicis omnibus Ciau-
 Ab Ciauulo profectus cum ornatissimis nau-
 riæ forma trecentis, in quibus erant Luce-
 tria millia; Malabarium totidem, & Ca-
 bis mille; Damantum oppidum oræ Camb-
 cessit, metu desertum ab incolis, ibi, solem-
 èto sacrificio, Antonius Petronius Fran-
 pro concione cunctos ad obeunda fort-
 tiæ munera, pellendosque ex vrbe Dio-

Christiani nominis hostes, Mahometanae sectae cultores, hortatus est. Ab Damano classis, praeciso Cambaico sinu, Betelem tenuit. Hoc nomine insula est, per exiguo circuitu leucae ferme vnus, angusto admodum freto à continenti disincta, difficili accessu, pæne vndique septa præruptis haud modicæ altitudinis rupibus. Ea, quod leucarum octo non amplius traiectu peropportune imminet in urbem Diu, & circumdato muro inexpugnabilis reddi facile poterat; ad eum locum muniendum paulo ante Cambaiz Rex quædam è suis præfectis, Turcam natione, cum duobus millibus armatorum, & structoribus operisque circiter mille transmiserat, Sed nondum eo peruenerat opus, vt arceri munimento externa vis posset. ac proinde repentino tantæ classis aduentu perterriti milites, & præter ceteras difficultates etiã nauigijs ad transmittendum, vel accersenda è propinquo auxilia destituti; consilio habito, de arce honestis conditionibus tradenda consentiunt. Dux ipse, quò plus auctoritatis inesset legationi, accepta fide, ad colloquium prodijt. Petebat vti sibi ceterisque insula excedere, suaque secum exportare tuto liceret. Cui Prætor, insolito ferox apparatu, & audus rei gerendæ; ipsi quidem id petenti dare se dixit: cum reliquis, nisi permittetibus omnia, negauit vllam pacis conditionem esse. Hoc tã triste respõsum in arcem relatum, mistam desperatione iram in militum pectoribus accendit. Exemplo regius Quæstor, ex obuijs trabibus raptim conserta rate, per tenebras pecuniã regiam in continentem auexit. huc, quando subsequuti ex imbelli turba qui poterant, ceteri, fero & infando consilio, vxores, & liberos, & quæ habebat carissima, in vnum congesta

cumulum, ea ipsa nocte succedunt, & ex
 so praesidio septingenti ferme, certo deo
 genere, monachorum instar vertice capiti
 ronae seu diadematis figuram abrafo (adeo
 tus apud barbaras quoque nationes de
 humanis curis animum, & ipsius prodigii
 significat) ad mortem fortiter oppetendam
 nata mente coniurant. Inde caeci furore
 tia, non sine probris conuitijsque, Lusitanos
 telorum genere supernè læcessunt. Ea com
 audacia Prætor, non expectato, vi decem
 Solis ortu (& fortè nox erat Lunæ radijs
 dum illustris) exposito milite, à quatuor sin
 tibus adortus inchoatam arcem expugnat
 inde locis, vi se se passim conglobauerunt
 stes, atrociter dimicatum est. Dux ipse cum
 gijis aliquot, eques primò, tum pedes ingre
 ius prælium ciens, haud inultus occubuit
 duce, fuga in omnes partes illicò fieri cepit
 que hinc infestæ culspides; inde vultu cre
 & obsessum nauibus mare ad salutem ob
 vrgente metu alij per saxa cautesque se
 uoluunt; alij specus & latibula circumspici
 multi eminens traiecti missilibus, multi
 nus gladio hastaque confossi, pauci admodum
 seruitutem abducti. Cæterùm vnus mem
 in primis exitium fuit. is, in angustijs de
 fus, cum adherentem lateri comitem intem
 & in se deinceps intentà Lusitanis lancea
 nulla cunctatione in vulnus ac ferum vterque
 impellens; ad corp⁹ aduersarij per ipsū hanc
 bñdus affluxit; & stricta sica, nec opinatis
 femur. ita, mutuis ictibus, alteri⁹ vterque
 expleti, in eodē panè velligio corruerunt.

nis desiderati nobiles viri septendecim, vulnerati centum & viginti, quorum nonnulli postmodum expirarunt. Post hæc, euerfis, aut incensis Cábæorum operibus; eorumque tormentis in classem acceptis, Prætor circa eadem insulam octo ferme dies in anchoris stetit; nuntium ab exploratoribus de statu rei Diensis ibidem expectans. Ea mora salutem Diensibus fuit. Siquidem per eos ipsos dies Mustafa, & Sofar, qui nuper ab Adeni obsidione recesserant, fugitiua, vti supra demonstratum est, Turcarum tyranni mancipia, nouam & conditionem & sedem querentes, diu classem deuenire; secumque sexcentos Turcas, Arabas mille & trecentos, & præter minora tormenta, basiliscos aneos egregie formæ tres in urbem inuexere. Hoc tam insperato subsidio magnopere confirmatus est Tocan, cum paulo ante, Lusitanæ classis fama conterritus, ad deditio nem haud dubie inclinaret. Exinde, Mustafa suasu, emissâ extra oppidum cum pretiosis rebus puero rum ac mulierum turba; reliquos oppidanos recensuit, inuenienti qui arma ferre possent, præter no nos auxiliares, vndecim ferè millia; & omnes gra ni edicto vetiti egredi ex urbe. Tum, eodem hor tante atque adiuuante Mustafa, stationes ad por tas, in muris tormenta vigiliæque dispositæ; & sub præcipuas urbis vias acti, & sulphureo puluere cõ pleti cuniculi, quibus, si in urbem irrupissent ho stes, in extremam eorum perniciem ignis applica retur: & intra ostium portus, quod ferrea catena claudi solitum esse docuimus, tres & septuaginta biremes instructæ: denique nihil omissum, quod ad urbem, præsertim à mari, firmandam tali tem pore pertineret. Nonnius, vti dicebamus, consul to ad Betelem interea trahebat moram, dein, cum

ij quos ob id ipsum ab Goa premiserat, ne
 nirent, neq; nuntium aut litteras mitterent
 pe custodibus ad exitus omnes appositis;
 omniū quæ apud hostes fierent, ad incertum
 à Betele Diū ire perrexit; haud dubie
 conspectum tantæ classis, motum aliquē in
 turum. Vbi eò peruentum est, vixdum in
 rat anchoras, paratus per colloquia tētare
 incolarum; cū ex omnibus repente propugn
 in classem vis ingens pilarum emissa, e qua
 spectante Nonnio, in ipsam pæne Prætoris
 illata, magnam consternationem fecere. In
 ducta extra ictū classe, & omni spe non
 deditiois modò, sed etiā pacis abscissa;
 culatorijs nauigijs missi, qui è proximo
 ceret lustrata oculis vrbe, certi quippiā
 ij, abrafo ad iacula vitanda littore, sensim
 si, ingentem aspiciunt pro muris hominū
 tiam, & nauium multitudinem in portu
 & omnia telis, atq; tormentis, micantibus
 genti sono flāmis horrētia. Simul animad
 non eque ab terra atq; à mari difficile op
 nem esse: & sicubi descensio facta sita. Se
 nibus maximè succedi ad moenia posse.
 cognitis Prætor, quod in vnā rem nauale
 tus, terrestris pugne machinas & instrum
 quaq; aduexerat; portus claustra perfring
 semque adoriri, & simul è nauibus moenia
 berare decreuit. In eam rem postridie cent
 tis maioribus promotæ, centonibus & pl
 ctæ, scaphæ complures; triremibus ab
 latere adiunctis: quæ simulatq; per strage
 aditus daretur, ad irrumpendū inter vol
 fa militem audacter exponerent. Hæc,

expectata hostium vi plerisque, aduerso insuper
æstu, per metum ac trepidationē agrè fiebant: &
simul periniqua erat verberandi conditio: quippe
cum oppidani, è fixo & immobili, ad ictus destina-
tos tormenta librarent; Lusitani, è fluxo & instabi-
li, prope in incertum mitterent tela. Ergo, vt in hu-
iusmodi conditione, alteris nihil fermè illatum
dàn; ex alteris, propugnatores & nauæ non pau-
ci pæne momento discerpti sunt: &, quod vel in
primis oppugnantiū fregit animos, omnia fermè
tormenta, maioribus quàm quos pateretur bolis, &
nimia defatigatione disrupra. Hoc tã infelici suc-
cessu perculsus Nonnius; ne simul ad pcellas ac tã
pestates exposita in salo classè haberet, simul mili-
tes remigelq; tanto cū detrimento densissimis ho-
stium globis obijceret; sublatis anchoris, frendens
gemensq; irritò conatu ad Betelè redijt. Inde, An-
tonio Saldania ad peruastandam Cambaicam orã-
nem parre copiarum relicto, ceteras ipse Goam ro-
duxit incolumes. Eodem paulo post Saldania
quoque redijt, inter ceteras clades euerfa Goga
(id oppidi nomen) & onustis Indica fruge quin-
que & viginti paronibus vno incendio absump-
tis, Cambaici sinus custodia viro egregiè forti Ia-
cobo Sylueriæ tradita. Goæ hyems iure dicundo,
& nauibus reficiendis exacta. deinde vbi sese æstas
aperuit; Cialem Prator classe contendit. is locus
vltra Calecutum duas leucas apprimè nauigabili
æstuario impositus, mirè factus erat ad Arabum
infestanda commercia; & Zamorini consilia ex-
ploranda; conatusq; opprimendos. Ibi ergo Præ-
tor, quieto Calecutano, neque ad impediendam
edificationem auso inire certamen, arcem e-
regiam opere militari paucis diebus extru-
xit.

xit. In eam rem agri pars cum palmetis ab
 si regulo presentibus nummis coempta: ipse,
 ipse, ne Zamorini vim extimesceret, in fidem
 cietatem acceptus est. Eadem æstate, Iacobus
 ueria, Tanahensem dynastam Diensis auxi-
 cia tributum pendere recusantem aggressus
 do exegit; ipsumque oppidum egesta praesidi-
 uit. In eodem tractu Bandoram, qui locus
 Tocanis ditione, & opere magno, & valde
 dio munitus, vi cepit, ac diruit. Multos
 Cambaicæ oræ vicos euertit; naues paruas
 ctas exussit, partim cum oneribus Diuina
 excepit, aut depressit. ad hæc, in remigum
 mentum, quattuor millia captiuorum ab
 clausis vndique maritimis commercibus
 portorio & annonæ, ingens eo anno decem
 illatum est, eadem parte vastitas, eodem
 duce, anno insequenti propioribus etiam
 littoribus atque agris inuecta, villa, vicus,
 passim incensa. multi mortales abducti,
 emporia duo, Pate, & Patane, haud sine
 capta & direpta. Mangalor oppidum in
 tem nomine emporium est in ora Malabarica
 sis metu Mahometanis, deletum: ditati præ-
 tes: nec parum pecuniæ in regios quoque
 ctum: impunè cuncta: cum & nouo Cabana Reg-
 rio interioribus implicito bellis, haudqua-
 ret opè ferre, quauis ad eodè laborati or-
 & Melicus Tocan, circumferenti bellum
 currere nec posset, nec satis auderet abire
 stafa, qui post repulso ab Dio Lusitano
 cum lato nuntio ad præmia petenda, &
 dam in posterum operam suam Regi, haud
 gna Tocanis voluntate, contenderat.

to ac presidio destitutus Tocan, omnibus circa po-
pulis ob recentia damna terrore nominis Lusitani
percussis, quicquid habebat copiarum ac virium,
partim ad vrbis Dij custodiam, partim ad munien-
dum Bazainum summo studio conferebat. Et Non-
nius, ardens dolore suscepta ad Dium labis, ad eā
eludendam, excidium Bazaini tacitus dudum apud
se voluebat. Ac maturandum ratus antequam ab
terrore populationum rescicerentur hostium ani-
mi; cum nauibus amplius octoginta, & bellatorum
quatuor millibus, quorum dimidia pars Lusitani,
ceteri Malabares aut Canarini erant, Ciaulum ac-
cessit, inde premisso cum expeditis nauigijs Em-
manuele Albuquerque ad portus introitum occu-
pandum, ipse Iacobo Sylueria trans Dium accito,
cum cetera classe subsequitur. Bazaini tum agebat
Tocan magno equitum peditumque numero ad
Samam classis Lusitanæ contracto. Munitionis au-
tem ratio erat huiusmodi, arcem idoneo loco ædi-
ficatam habebant, præterea, ad euripi fauces, qua
descensuros putabant hostes, propugnaculum ex-
citarant, inde perpetuam fossam immisso mari, i-
temque aggerem cum crebris turribus, magna tor-
mentorum imposita vi, ad oppidum vsque perdu-
xerant, neque oppugnari, nisi eo munimento supe-
rato, arx poterat; & frequentia tectis loca protinus
petenti hosti, nullis circa syluis aut collibus, tur-
res ab latere minabantur. Nonnius, duce transfu-
ga locorū perito, paulo supra id quod dixi propu-
gnaculum, tripartito exsoluit copias. Primo ag-
mini Iacobus Sylueria; secundo Fernandus Deza,
& narchi aliquot præerant: postremū ducebat
ipse. Vbi propius ad munitiones ventum est; Lusi-
tani, tentata, dein omissa propter altitudinem fos-
sa; præ-

sa; præter hostium oculos ad oppidum redire
tendunt. Scilicet in prætereuntes confestim
gere sæuus imber telorū, perpetua iaculatio
iectus, quacunq̃ audax incedit agmen;
bolidēs; plumbei ac ferrei globi, spicula den
cumuolant. Mirum profectō, & quod, nisi
tiam Dei referatur, planè fidem excefferit.
patenti littore, cū è turribus ac fenestellis
que peterentur; nemo prorsus omnium
quo miraculo commoti auxiliares multi,
dein Christianam fidem amplexi, cū ita
rent; angustis in rebus nullum omnino equi
Lusitanorum Deū suis cultoribus esse præ
atque propitium. Ad extremas munitiones
decem amplius millibus armatorum
ostendit. Ibi acrior concursu primò, quam
uerantior pugna fuit. Inuehentem se mag
tu Lusitanum, gladijsq̃; & hastis aduersa
ctora fodientem, diutius non ferentes Ma
ni, transmissō per pontem euripo, ad præ
montes celeri fuga succedunt, eodemque
stra communiunt. Nec maior inclusis intra
ad sustinendam oppugnationem animus
nus conspicati suos abeuntes, & hostiū ad
agmen, ex templo sese per auersam arcis par
mnes eiiciunt: traiectoq̃; pariter euripo
nis vestigia subsequuntur. Per hunc modum
pidumque minore quàm timebatur certam
potestatem venit. è Mahometanis, tū in præ
in fuga, cæsi quingēti & quinquaginta, & Lus
desiderati non amplius sex. Multum ibi
pulueris & globorum inuentū; & maior
ta circiter quadringenta. Prætor, collaudat
cipuè Sylueria, & ijs qui in primo agmine

ant(nam ad secundam aciem & subsidia prælium non peruenerat) donisque militaribus de more distributis, in ipso littore castra posuit: inde quicquid erat fertile in agris, ferro ignique corruptum opplere hostium fossæ; prorum vallum; & arx ipsa, quod ad eam tuendam copiam non suppetere, fundamentis excisa & Nonnius, per se perque suos egregie repenso barbaris quod ad Deum acceperat damno, incolumi classe Goam hyemandi causa repetijt. Circa idem tempus, Vgentane Rex, Malacensem oram crebris excursionibus habebat infestam. Aduersus eum cum quadringentis Lusitanis à Malaca profectus Stephanus Gamma, qui tibi præerat, aduerso flumine ad hostem subijt: ac munitiones primùm in itinere obiectas, exposito milite per vim cepit: dein, fugato Rege, desertam arcem & urbem Vgentanã incendit; tormenta complura nauesque captiuas cum insigni laude victor Malacã reduxit. Sub hæc, è Lusitania cum onerarijs quinque Martinus Alphonsus Sosa, præfectus maris Indici designatus, Goã defertur. Is, accepta à Nonio classe, nauibus quinque & triginta, in quibus erant Lusitani sexcenti, ad Damanũ duxit oppugnandum, Cambaici littoris id quoque oppidum est, supra Bazainum leucas ferme quattuordecim. Carebat moribus, atque ob id ipsum oppidani cognito classis aduentu diffugerant. Sed firmi operis artem Turcæ admitti Resbutis, quæ gens atrocissimis dedita Carmaniæ fines attingit, quingenti numero tuebantur. ijdem, urbis aditum à portu, tumultuarijs munitionibus crebrisque tormentis obseperant. Sosa in conspectum hostium delatus, leui primùm nauigio ad contemplandã loci figurã & opera circumuectus est; dein vitato portu, nocte

nocte intempesta in asperum litus non
riculo repente descendit; ac partim scalis
ros appositis; partim, dum pauidi quidam
tur, portis raptim occupatis, in arcem irrup
tra incenia, cum Turcis præsertim, interclu
tu, atrociter dimicatum est: ac, paucis excep
inter primum, vt dixi, tumultum euaserant
ri ad vnum omnes occisi. è Lusitanis, decem
derati non amplius: grauius icti complures
triduo diruta, & solo, vix vt vestigium ex
quata est. Inde victor Sosa totam Camba
ram, non sine magno terrore, diu vsque
rit. Capti & euersi Damani fama Baduri
commouit; præsertim quod eo ipso tempore
uia ex alijs partibus bella imminerent. In
totis incumbit viribus, ne interim acrior
Lusitanus instaret; oratoré petendæ pacis
nium misit; scriptisq; & obsignatis con
bus, Ioanni Regi Bazainum, vicinalq; im
in numero Salfetanæ sunt, & partem insu
tinentis attribuit. Pace cum Lusitanis facta
ceteras expeditiones accinxit. Duo tum
trione hostes in primis vrgebant: Crementina
dua, Sangæ Regina, eximia specie, ceterum
roci & plus quam virili ingenio mulier
ætate militiæ rudimentis imbuta, pugnan
re, Amazonum instar, intrepide solita. Cre
gones, Scythica gens, præpollens viribus, a
finitimis Persis bello certare assueta. h
Miramudius, à magno Tamberlane origi
hens, Mandoo dynasta sollicitante (cuius
lum Badurius pepulerat regno) paulo ante
baie fines valido cum exercitu irruerat
latis animis Crementina, filij gerens

tutum olim vestigal Badurio abnuebat pendere; coactisq̄ue duobus equitum, triginta peditum milibus, in regia se se continebat vrbe, cui nomē Citor. Hæ duæ maximè Badurium eo tempore distinebant curæ. Super ijs cū aliquandiu apud se deliberasset (nam alienis consilijs admodum rarò utebatur) Sangā edomare q̄primū, dein Mogoribus omni conatu obuiā ire constituit. Apparatus aut̄ huiusce expeditionis erat eiusmodi, quemadmodum à Christianis cognitum est, qui in eo ipso bello Badurij stipendia meruere. Equitum sub signis habebat centū & quinquaginta millia, è quibus erant grauis armaturę triginta. peditatus quingentorum millium explebat summam: in ijs, externi variarū nationum ad quindecim millia. id erat exercitus robur. Fartacas & Abassinos, alij præfecti; Turcas trecentos Mustafa ducebat. accefferāt Christiani captiui, demptis ad militiam vinculis, non plus octoginta; quorum erant quinquaginta Lusitani, Galli reliqui, incertum quo casu, Dobriga quam vocabant nauis, ad Cambaicas regiones impulsit. Armorum telorumq̄ue omnis generis vim ingentem, curulia tormenta mille admodum exgere cūcta parauerat: in ijs, vastæ magnitudinis quatuor basiliscos, intrementē solo, centena singulos bouum iuga trahebant. Hisce addita sulphurei pulueris pilārumq̄ue plaustra quingēta, & libratores, ac fusoriæ artis magistri complures, cum omnia culandi & consandi instrumento. ad hæc, turricelephantam amplius ducenti; quaternas alij minores fistulas, maiusculas alij binas, totidemq̄ue milites dorso vectabant. Signato in stipendium auro argentoq̄ue, vehes onusta quingentæ, & super hæc omnia, Satrapæ ac dynastæ permulti cū suis quisque

H h

que

que thesauris, & magno comitatu sequebantur
verò mercatorum, opificum, lixarumque
num summa iniri vix poterat. Cum hisce
Mandoo regno, quod nuper inuaserat, per
in Sangę fines Badurius ad Citorem castra
Ea vrbs edito loco duodecim millia passum
tinet ambitu, sumptuosis admodum edificati
licè ac priuatim ornata, mœnibusque ac
naculis egregiè cincta. itaque propter ma
ac pulchritudinem, quamquam arroganti
lo, Mundi umbella (id enim Citor genti
significat) appellatur. & quoniam, si vel
ex inferiore loco succedere Cambæus, v
subigere inclusos instaret; cum anceps op
tio, tum lenta fore videbatur obsidio; ce
cepit hosti planè exitiale: magnis operi
chinisque ex tuto urbem adoriundi, neq
cilis erat ei molitio quantavis, nimirum
ad omnia multitudine. Ergo ad vrbs radi
sum ordinè trabium, qui muniētes ab te
tegeret, pluteorum vice defixit, post hodie
breui tempore duas turres, quæ fastigio
nem æquarent mœnium, latas pedes quin
ta, è lapide & argilla excitauit; gradul
censum adstruxit. in ijs turribus delecti
res, & muralia tormenta disposita, cum
aduersis propugnaculis quemquam consi
teretur; & tectis ac delubris ultimū haud
narentur excidium; Regina, alioquin ad
nem parata, admoto hoc tanto terrore de
animum: perque notos calles, cū liberis &
familiaribus clam ex vrbe profugit, oppid
strà hostem aliquandiu arcere conati, ac

perditis rebus, in auri, argentiq̄ue, & pretioſæ veſtis aceruos (quos in idipſum ex publico priuatoq; collegerant) ad Betelanam conuerſi rabiem, ſubditis ignibus iniecere ſe, tres ipſos dies incendiū tenuit, ad ſeptuaginta millia ſexus vtriuſque mortalium per eā deſperationem abſumpta. Sultanus urbē ingreſſus ingenti lætitiā, purpuratos amicosq̄ue nouis beneficijs ac vectigalibus auget; militi ſtipendia duplicat; ſe ipſe adeo magnificē & elatē circunſpicit, vt omnium Regū vni ſibi, qui Citorum expugnaffet, vmbellā honorē deberi haud abſurda quidē alluſione iactaret. Verū, quæ ſunt humanæ viciffitudines, nō diuturnū Sultano eius victoria gaudiū fuit, aduentanti copijs auctis Mogori obuiam progreſſus; ad Docerem urbē ſemel, ad Mandoum iterum proſtigatur, & caſtris exiit, inde cum ab alijs, tum ab ipſo Muſtafa deſertus; barba, ne dignoſceretur, abraſa, gregali cultu, per paucis comitibus Diū vſq; contendit, Ibi, à cōcepto pauore, de aſportandis Mecam theſauris, qui ſupererant, & regno relinquendo agitaffe dicitur. Sed ſuorum hortatu retentus, dum hoſtes populando agro, & egerenda è deſertis urbibus prædamorantur, & ditati ſpolijs, vt ſit, patriam cogitat; interim ad opem à Solimano Turcarum tyrāno petendam oratores miſit: ijs dona ad ipſum Turcam data, quorum æſtimatio ad ſexcentorum millium aureorum ſummam aſcenderet; ad milites verò quam exercitatiffimos (nā id vnum ab Turca implorabat auxilium) mercede conducēdos, magna pecuniā vis. Hoc in præſentia reparandi belli conſilium Badurius cepit. Veritus deinde, ne ſerū affliſis reb⁹ id remediū eſſet; fracta demum ſuperbia,

Hh 2

Soſam,

Sofam, ab Ciaulo (nam in ea tum statione castra mi-
 habebat) dein ab Goa Prætores ipsum Valentia
 um ad se per legatos ac litteras inuitant: munit
 modò partem capefferent belli; potestatem reiecit
 ad Diū ædificandæ (quod frustra iam totum non si-
 arte quæsierat) vltro detulit. Hisce nuntio ad re-
 ab neutro in tā præclara occasione cessant pagun-
 sa prior, tum Nonnius Diū instructa clas- sus rog-
 dunt. Ibi nouis vtrinq; fœderis & amicis gio cu-
 bus in publicas tabulas testato relatis; de re adi-
 communi consensu fines arcis, in extremis tum &
 promontorio, qui locus imminet in ipsum heb an-
 tum portus, vt claustra maris haud dubie tum el-
 tenerent. Annus tum agebatur seculi huius is è c-
 gesimus quintus. Area dimensa, confestim tas; d-
 cturam ad motæ manus, non fabris tantum uenit
 li turba, sed ipsis etiã militibus & præfec- in m-
 rem adiuuantibus. Triquetra, vtpote in orur-
 torium desinens, loci est figura. iactis fuis
 tis, ab aperto mari ad interiorum tumul- la, re-
 ne oppidi, murus est ductus pedum septem exerci-
 crassitudine, altus ad coronam vsque viginti uert
 tumulo, rotunda, vti mos tū erat, cespitem Sultar-
 gitur ante omnia turris dodrantium nonag- uicta &
 metro. Thomæa appellata, quod eius Ap- dos in-
 stō die exordiū sumpserat: inde rursus ad non pa-
 insulæ marginem continuata mœnia sunt excute
 pes abscissæ portum attingunt. ibi turris talem
 structa diametro dodrantium sexaginta. rate ac
 Diuo Iacobo Hispaniarum præfide inda- et. Iac-
 men. Muris fossa circumdata quoad castra uis, I-
 cipitia tulère. Inter duas turres medio cum
 tio, portam cū lorica in urbem aperiunt. tani R-
 nia sacellum, & præfecto præsidij militum a Lu-

ta militariter excitant. Per hunc modum in præ-
sentia duntaxat arx ab vrbe intersepta est; laterum
munitio, quod ea mari alluuntur, in aliud tempus
reiecta: Cæterum opus vndequinquagesimo die,
non sine Sultani admiratione perfectum. Simul,
ad recuperandum in Cambaix finibus Variuenem
pagum, arcemque appositam Indo flumini, mis-
sus rogatu Sultani Vasus Petreius à Sancto Pela-
gio cum Lusitanis ducentis & quinquaginta; Sofa-
re adiuncto cum turcis trecentis. Mogores cen-
tum & quinquaginta, incenso pago, arcem obti-
nebant. ij, quandiu leuioribus missilibus dimica-
tum est, hostibus egregiè resistere. Ast vbi proue-
ntis è classe maioribus tormentis mœnia quati cæ-
tas, diffisi viribus arcem deseruere. Ita Variuenes
senuò in Sultani potestatem redigitur. Præterea
in maritima Cambaix oppida præcipua Lusita-
norum manipuli aliquot præsidij causa profecti.
cuius auxilij fama è longinquo, vt fit, in maius au-
da, retardatus Mogor; spolijs Cambaianis grauem
exercitum trahens, instante iam hyeme, domum
reuertit. Is Mogorici belli finis Badurio fuit. Inde
Sultanus ad refouenda quæ recentibus cladibus af-
flicta & prostrata iacebant, itemque ad continen-
dos in fide populares intendit animum, quippe,
non pauci ea tempestate, Sultani tyrannidis iugum
excutere conabantur. Per eosdem fere dies, ad na-
ualem nominis Lusitani gloriam, vnus viri vir-
tute ac felicitate, haud mediocris accessio facta
est. Iacobus Botellius erat nauarchus egregiè stre-
nuus, idemq; maritimæ scientiæ laude præcellens.
cum aliquot annos in India & Emmanueli & Io-
hanni Regibus operam fortem ac fidelem nauasset;
in Lusitaniam deinde redijt ad præmia de more

petenda. ibi dum suam agit causam, resque
 ab se gestas exponit; ab inuidis in crimen
 vocatur; quod fretus nauigandi peritia, Ma-
 nis exemplo, res nouas cum regni periculo
 retur; atque ad Regem Gallia; qui tū erat
 cus eo nomine primus, transfugere cogit
 eā criminationē oppressus, relegatur in
 eo exilio, non tā de patria, quam de exist
 ne sollicitus, id maxime laborabat, quo
 quorum calumnias refelleret factis; ac
 gem obseruantiam & fidem, insigni aliquo
 mento probaret, Iuncta per id tempus inter
 nos, & Sultanum amicitia, locoque ad arce
 sem dato, quod Ioannes dudum ardent
 pergratum se Regi facturū existimauit, si
 lata rei nuntios celeritate preuerteret. Ma-
 rem pedes minus octodecim longa, lex
 bebat, & re suo in bellicos vsus extructa
 egregijs aliquot nautis, ignaris consilij, al
 (quos in itinere deinde tumultuantes part
 nis mitigauit; partim metu minilque coe
 paruo nauigio protinus Lusitaniam petere
 dit, Dabulū ab Cocino prouectus, praefo
 mari, ad Arabiae littora uehitur; & aqua
 cta, cum ex eo loco ad Bonae Ipei promon
 credili audacia processisset; inter flectendu
 ties pænemerso actuario, caligine tum ob
 insulā Sanctæ Helenæ præteruectus, contem
 su Tertias, ac demum Olisiponem per sum
 bores atque pericula tenuit: resq; ad Diu
 Lusitanis, libentissimo narrauit Regi: qu
 tionem ab Nonnio Prætoꝛe mox nuntij & de
 desforata iam eius nouitatis gratia, comp
 ita, non modò purgatus Ioanni, sed etiā

donatus, patriæ redditur. Per multos dies in ora
omnium ea nauigatio fuit. Quod si paria tam for-
tibus ausis vir fortitus esset scriptorū ingenia, sci-
licet Argo illa, tot poetarum carminibus inclyta,
præ Botelliana biremi haud immeritò rideretur.
Compositis utcunque ad Diu rebus (nā inde di-
uertit oratio) Prætor ad arcis tutelā relicto cū o-
cingentis militibus, & idoneo tormentorum ap-
paratu, Emmanuele Sosa, Goam hybernandi causa
reuertit. Eodem tempore bellū atrox inter Zamo-
rinum, & Cocinensem exarserat. Cocinensi, pro
amicitia missus confestim auxilio, cum virtutis
expertæ militibus, Martinus Alphosus Sosa, is, co-
nantem ingenti exercitu in Cocinensem agrum ir-
rumperere Zamorinum, ad Repelini vada, Eduardi
Patiæci quondam nobilitata victorijs, parua item
manu, magna cum laude repressit. Repelini regu-
lum, Zamorini socium, ex oppido per vim exegit:
dein ad naues reuersus, Calecutanā classē ad Cou-
lerē orę Malabaricę fudit, fugauitque. ac rebus ter-
ra marique præclarè gestis, Lusitani nominis glo-
riā apud eas gentes non parum auxit. Inter hæc,
Sultanum Badurium, vel ab ingenij leuitate; vel
quod Prætor nō pro spe copias ad persequendum
bello Mogorem misisset; pœnitere cepit indomi-
te gentis in suum regnum admittæ. Ninarao Dien
si præfecto mandat, uti ex templō per speciem cin-
gendi ex omni parte oppidi, & includendi quod
in extremo patebat regij stabuli, modico interual-
lo murum arcis Lusitanæ prætendat. Id cū se Lu-
sitani passuros negarent, quod ex eo munimen-
to periculum ingens immineret arcis; elatus ira-
cundia Sulcanus, conuicia in eos, & minas intēpe-
riter effudit: dein, simulata rursus amicitia; incau-

tos adoriri, atque adeò Prætorem ipsum, ut
 simulatque rediret, ad epulas inuitatum op
 re statuit. Super hæc, ad distindas quam ma
 Lusitanas vires, missis clam litteris nunti
 morinum cæterosque eius oræ dynastas inla
 num instigabat nomen. Prætor, pluribus ac
 mē obscuris indicijs fraude comperta, in
 culi huius anno trigesimo septimo; nauibus
 ta, in quibus erant Lusitani quingenti, Diu
 edixit. Eodem cum sua classe Martinum Al
 sum ex ora Malabarica subsequi iubet; parat
 res facultatem daret, Sultani insidias antea
 Ea facultas opinione celerius oblata. Cū en
 Diensi portu sub arcē iactis anchoris Prætor
 bum egregiè simulans, Regi salutem nuntia
 fisset; ac se, quominus ad eū adiret, valetudi
 hiberi; Sultanus, nimirū ad sua tegēda consi
 trō ipse parua biremi ad inuisendum in pra
 Nonniū accessit, venatorio amictu viridi,
 pitis diadema e, gladio inaurato iuccinctus
 bantur eodē nauigio, præter Emmanuelem
 (quem ipse pro amiciria ex arce euocarat)
 vel amici non amplius tredecim; præterea
 duo, regium pugionem alter, pharetram al
 arcum de more gestabant. Lembi quatuor
 tera familia sequebantur. Vbi ad prætoriam
 cuit, conscendenti, Nonnius aperto capite
 ad scalas magna cum obsequij significatione
 greditur; acceptumque perhonorificè, in
 instar cubiculi, regio apparatu exornata
 intromissi cum eo, præter interpretem & pu
 vnum, præcipui Satrapæ tres, in prætoria
 milites erant ducēti. Scilicet ingrediens
 scijs arcanorū illicò morti destinatus: inter

imperia exsequenda, suspenso omnes expectabāt
animo, quā mox Prætor ad occidionem vocaret.
Sed apud Nonnium, tantisper dum in naui mora-
tur Sultanus, hospitij valuit fas. Taciti ambo, & al-
ter concepti facinoris, alter aditi periculi magni-
tudine confusi, aliquandiu perstitisse dicuntur. ad
extremum Sultanus, cū a suis Persico fermone
quæssisset, num in pergula quæ ad gubernaculum
est, armati laterent; responsūque esset, nihil vide-
ri tale; tandem, prosequente officij causa Nonnio,
ad scalas redijt, suamq; in biremem saltu se misit,
defunctum periculo vana opinione confidens. At
Nonnius, vti abeuntem vidit, quasi omni religio-
ne solutus, confestim suos aspera voce vultuq; ces-
satores increpitat. Illi, dudum ad cædē instructi,
in expedita nauigia extemplo desiliunt; contentio-
que remigio Sultanum intra Lusitana præsidia
elassēque deprehensum inuadunt. Emmanuel So-
sa cum promptissimis in regiam è sua naui trans-
cendit. Alij ab lateribus circumstant. Atrox circa
Regem pugna cooritur, multi vtrinque vulneran-
tur, aut cadunt. in ijs Sosa, ab Sofaris genero, quem
Tigrem mundi à virtute appellabant, gladio con-
fossus, in mare proijcitur; & puer is, qui pharetrā
& arcum Sultani ferebat, artis sagittariæ peritissi-
mus, octodecim spiculis totidem Lusitanos, nullo
prorsus in irritum misso, confixit: atque ipse ad ex-
tremum glæde traiectus occubuit. In eo tumultu,
armatæ celoces regiæ tres à Mangalore superue-
niunt; in quibus erant mercenarij Turcæ complu-
res. ij, vt Regem in extremo discrimine circūuen-
tum videre; haudquaquam exterriti, ad eum eripi-
endum per media hostium tela nauesque perrum-
pant. neque à prælio abstitere, quoad affluente in

Hh 5

singu-

singula momenta maiore Lusitanorum nuntio
 ad vnum omnes interfecti sunt. Interea regium
 uem promiscua cædes vacuum epibæis fatis
 Rex ipse, vulnere accepto, nautis ac remigibus
 ni ope adhortandis instabat. iam prope lincum
 rat naus, cum è remigibus duo tresve, vno
 ti ictu discerpti sunt. inde biremis, præsertim
 recedente, transuersa repente vadis inhæsit
 segniter Sultanus ad vicinam salutem in mare
 filijt. sed nimirum frustra eluctanti extremum
 rat dies; inter enatandum, affecto corpore, cum
 aduersos fluctus aliquandiu tetendisset; deinde
 ad Lusitanum actuariū, cui præerat Tristram
 ua Scalabitanus, ipso aquarum impetu abripit
 ibi, spem inter ac metum, cum ingentibus precibus
 sis ac precibus vt reciperetur, qua Regem, qui
 tanum se clamitans miser, dum illi remum
 dendum porrigit Paiua, præter expectationem
 quodam e nautis infimæ sortis homine, comitatus
 hasta cõficitur. Exanime corpus cum diuina
 rasset, subsidit deinde, neque vnquam apparet
 Ita, opulentus in primis Indiæ Regum, cum
 maria terrasque sui nominis terrore compulsum
 ab ijs demū quos magna mercede cõduxerat, in
 rimo genere leti, suorum in conspectu perentium
 cæcitatem humani consilij, & vanitatem cogitationum
 quæ vulgo solida ac præclara putantur, experire
 probauit. Ex ijs qui pugna superfuera, semper
 aliquot in classem accepti: quo in numero
 rem Nonnius elementer habitum, curatis
 ribus, misit ad comprimendos in vrbe tumultus
 que omnis multitudo (& erat eo tempore
 tissima) vt in eiusmodi perturbatione rerum
 dij ac direptionis metu percussi, ad portum

ros, fugæ causa ruebant eo impetu, vt, præ cõferta
in angustijs turba, elisi aut obtriti sint aliquot. is
pauor ac trepidatio, Sofaris demum aduentu atq;
auctoritate sedatus. Badurij mors, non tam inter-
fectoꝝ gloriosa, quàm lata ijs gentibus fuit:
scdã quippe in populares tyrannidẽ exercuerat:
vitijs omnibus à pueritia deditus; numinum con-
temptor; æquẽ sui prodigus, & rapax alieni; poten-
tiã viriumq; per libidinem & sæuitiam ostenta-
tor dirus: multos per calumniam omnibus fortu-
nis euerterat; multis beneficia dederat idem, ade-
meratq; multos etiam ex amicis, in ijs duos
lazij filios, vt Diuim inde reciperet, omnibus tor-
mentis excruciatos necarat. Ergo, tot scelerum si-
bi cõscijs, adẽdõ omnes homines, omnia loca tem-
poraq; suspecta habebat; vt cibum suis ipse sibi
pararet manibus, perq; summã indignitatẽ, prin-
cipis simul & coqui munere fungeretur. Quò ma-
gis mirandum est, ad inuisendum Prætorem ve-
nisse tam exiguo comitatu. Sed illum videlicet vl-
trices furia in eam amentiam impulerunt, vt qui-
bus perniciem extremam haud obscure machina-
batur, eorum potestati semet vel nimis callida sti-
mulatiõ, vel stolidã temeritate permitteret. Sub
lato Sultano, tota insula in Lusitanam ditionẽ ex-
templõ concessit. Custodes ad castella tuenda, i-
temq; vectigalibus in portu exigendis ad Diuim
atq; ad Rumæpolim (nam eo quoque facili ap-
pulsu commeabant naues) scripturæ magistri à
Prætore dispositi. In regijs thesauris haud ita mul-
tum pecuniæ inuentum: in horreis verò & arma-
mentarijs, commeatuũ & instrumenti bellici om-
nis generis ingens copia. in naualibus etiam haud
exiguus nauium varia formæ numerus. omnium
ratio

ratio in codices à Questoribus relata. Neque
 to post, contra omnes belli casus arx ab vna
 parte, qua in mare vergit, muro circumdari
 & è vasto specu, in quem medio fermè spatio
 lus recesserat; admodum capax effecta ciltent
 euerfa Rumæpoli, quod ad eius præsidium
 non suppeterent, eius loco nouum propugnac
 lum excitatum est. Dum hæc parantur, quibus
 Gangaridum gente, quam hodie Bengalam
 ad Prætozem a dijt, natus, vt ferebatur, anno
 centos triginta quinque. neque mendacij
 suberat: nam & seniores qui tum erant, se
 eodem grandæuo aiebant à maioribus accer
 & ipse filium habebat nonagenarium; & cum
 ram nosset nullam, quæ referebantur ab eo
 terum gestis rebus, ad fidem annaliū optime
 gruebant. Huic aliquoties iam deciderant de
 alijs continuò subnascentibus: & barba vbi
 sus incanuisset, in atrum denuò colorem, id
 latim, semet ipsa vertebat. ante centesimum
 idola coluerat: inde æquè miserabili errore
 fariam Mahometis trāsierat sectam, is prop
 raculi nouitatem Sultani stipendijs ali col
 idem vitæ subsidium ab Nonnio petijt: Non
 haud grauatè assignauit: dein arcis custodiam
 sexcentis ferè militibus Antonio Syluerz
 missa, Goam, vti solebat, in hyberna se con
 Vulgato Sultani casu, Cambaia proceres Ma
 dium puerum, eius sorore genitum, creat
 rectores pueritiæ, iidemque tutores regni
 Driacan, Madremalucus, Alucan adiuncti. An
 ce, post Nonnij profectiõnem, Sofar, vel ob
 offensiones, vel Christianæ religionis odio
 sitanos accësus, omnibus suis rebus miro

intutum auectis (& erat totius ciuitatis longè dit-
tiffimus) triginta fermè leucarū itinere ad urbem
Madabam ad Dio contendit, iamq; ad bellum spō-
tè inclinatos, facili negotio perpulit, vt omni co-
nato ad pellendos ex arce Lusitanos incumbere-
nt. Confestim habito delectu, conscripta decem pedi-
um, quinque equitū millia. Alucan dux ijs copijs
datur. Præterea Sofar, egregia virtutis pedites ter
mille, equites mille suo arcē conduxit. Pari fermè
imperio vterque ex vrbe Madaba Iunio mēse pro-
fecti, non longè ab Rumæpoli castra locant. Ex re-
centibus eius loci ruinis, continuò Lusitani in no-
uum necdum omnino absolutum, de quo dixi, ca-
stellum sese recipiunt. Id castellum Sofar, Aluca-
ne interim operibus occupato, cum suis magno
impetu adortus, dum muros incautius subit; alte-
ra manu plumbeo globo transfixa, prælio excessit.
Eo vulnere spatium Lusitanis datum perficiendo
castello; itemq; cisternæ intra arcem, conuectis è
vicino aquis, ad iustam altitudinem implendæ. ac
primò consilium Antoni Sylueriæ fuit, totam in-
sulam tueri, atque ob id ipsum nauarchos aliquot,
cum suo quemque manipulo, ad loca idonea toto
fretu disposuit, qui transitum hostium ex conti-
nentè impedirent. Simul, quoniam Diensem po-
pulum aliena ab se voluntate, multosq; instito-
rum habitu peregrinos milites in vrbe versari di-
dicerat; eorum coetus aliquoties vi minisque dis-
cussit; arma plerisque ademit; & mercatores qua-
tuor, in primis pecuniosos, qui obsidum loco es-
sent, repente in arcem arripuit. Dein, cum promo-
tis munitionibus Alucan fretum omnè tormentis
infestum faceret; nec possent sine pernicie Lusi-
tani diutius in ea statione perstare; nauibus insu-
per

per aliquot tormentisq̄ue, alieno sanè terro-
 subita procellæ impetu amissis; Antonius, de
 rum sententia denique relicta insula, nauis
 in arcem recepit. Rumæo castello Francisca-
 ciecum, adiunctis ex vniuerso præsidio militi-
 ad septuaginta, præposuit. in marino propin-
 culo, quod in ipso aditu portus olim Iazim
 xerat, Franciscum Goueam cum delectis
 itemq̄ue in arce, prout res postulabat, alijs
 partes cûstodiendas attribuit. Relicta ab Iazim
 insula, confestim hostes libero transitu sum-
 nijs gratulatione in urbem admissi. Alu-
 gijs in ædibus procul ab hoste confedit: ne-
 alcam pugna, grandi iam ætate vir, sese facili-
 mittebat. Sofar, prope arcis moenia locum
 atque communijt. Inde per occasionem leu-
 tamina feri cœpta, quibus fermè superior
 res erat: duce plerunq̄ue Lupo Sofa Cotin-
 cum præsidio lignatoribus aderat, idem
 stea totam hâc obsidionem duobus libris
 ter est persecutus. Dum hæc in Cambaia ger-
 Ottomanus interea alijs alijsq̄ue Badurij
 precibusq̄ue fatigatus, ac demum de ciuitate
 de ab vxore vidua & profuga coram edoc-
 tam ad laceßendum bello Mogorem, quam
 lendos ex India Lusitanos, & Orientis reg-
 suum imperium adiungenda, conatus omni-
 buit. Classẽ ad Suezium, cura Abrahami
 rati ædificatam & instructam habebat
 nauium (quarum pleræque remis agebantur)
 sexaginta quatuor: ad quas accessere deinde
 baicæ septem, Malabaricæ tres. Ei classẽ
 ma potestate præposuit Solimanum Pelos-
 sum, præsidem Aegypti, virum enormi

nus adipe, quàm avaritia & crudelitate notiffimum, huic, remigum ad septem millia, bellatorum sex attributa; in quibus erant Ianizari seu prætoriani mille quingenti: Turcæ bis mille; aliarum gentium cæteri, maritimæ ferme rei callentes; qui & militum, vbi opus esset, & nautarum partes obirent. Solimanus, lustratis ad Suezium copijs, cum remigum pars imperium detrectaret; ducentos vno imperio iussit occidi. eo metu seditione compressa, profectus, ad Giddam appulit urbem ab incolis metu relictam. dynasta, cui Solimani rapacitas & immanitas haud erat ignota, cum popularibus in auia loca secesserat. Ab Gidda ad Camaranum, inde ad Zebitum traiecit classis. Nocoda Hamedius Turca oppido imperabat. is, largè & munificè accepto Solimano, eiusdem iussu repente securi percutitur, oppidum Mustafæ Mammaluco donatum. Ab Zebito Adenum superatis faucibus ventum est: præmissis iam ante legatis, qui ab Rege com meatum, vacuasque in vrbe ædes curandis ægrotis pro amicitia peterent, vtrumque cum cura præstitit Rex. & alimenta in classem, & hospitium laborantibus datum. in id hospitium, simulato morbo, singuli milites à quatuor valentibus à mari transfuehebatur, armis in lectulo sub veste contectis. per eam fallaciam, nihil eiusmodi suspicante populo, quingenti paulatim intromissi. Tum Solimanus ex composito per satellites Regem ad naues accersit. ille, cum suæ dignitatis haudquaquam oblitus, indignabundus abnueret; confestim insidiatoribus, quod iam ante congenerat, è classe proponitur signum. ij cum armis in templo coorti, stupente ad inopinatam rem ciuitate, regiam circumfilit, cõprehensumque Regem ad So-

ad Solimanum vi pertrahunt. Ibi superbi-
 rogatus ab eo, cur tertium iam diem ad se-
 causa venire distulisset; cum liberius respon-
 quam prædonis aures ferre consueissent; an-
 propalam ex ipsius prætoris naus antem
 penditur. Vrbe dein crudelem in modum
 ta, præsidioque imposito, Solimanus ex
 soluit. ac tamen ex Ottomani mandatis
 mō intenderat cursum, tamen mutato
 consilio, Diem flexit, haud dubius quin
 gotio Lusitanam esset expugnaturus arce-
 mul potiturus insula magni ad vniuersam
 obtinēdam momenti. qua tota de re cum
 ab Sofare iam dudum accepisset, Sofare
 ipsum in itinere ad leucas ab Dio circiter
 cum obuium habuit. Interea de Turcarum
 tu & ante rumor, & ipsi postremō speculato-
 Antonium Sylueriam attulerant. Ille tamē
 varijsque terroribus minimē fractus; præ-
 habebat copia vigilias intendit; custodia
 munitiones instaurat: simul, ad petendum
 re subsidium nuntios Goam cum epistola
 iam Turca appropinquabant, in hūc fere
 instructi. dextrum cornu ē quatuordecim
 bus, quas regias vocant, in altum Soliman
 tenderat. sinistrum, ē triremibus non am-
 tem, propius ad terram admouerat. medi-
 tenebant onerariæ, totum agmen reliquas
 mes & rostratæ claudebant. Vt in conspe-
 classis; ad nobiles, qui ad spectaculum ex-
 uenerant, Sylueria per quam serena fronte
 " fus; En, inquit, viri, tempus, acceptam a me
 " bellicam gloriam, debitamq; cum Deo, me
 " gi nostro fidem nobis ob oculos proponam

rum vtrumq; si attentis animis intuebimur, pro-
 secto labores omnes atq; pericula, quæ ex hostili
 tanto tamq; multiplici apparatu nobis impendent,
 præ officij ac pietatis fructu leuia ducemus. Equi-
 dem, & ex ipsa quam agimus causa, & ex vestra vir-
 tute commilitones, magna in spe sum, fore vt de-
 immanibus hisce barbaris illustrem intra paucos
 dies victoriam reportemus. qua vos eadē fiducia
 quoniā teneri certo scio; supernacaneum reor hoc
 loco trophæa recensere, quæ toties iam ex commu-
 nibus & Christianæ religionis, & Lusitani sangui-
 nis hostibus, Deo bene iuuante, retulimus. Ab his-
 ce dictis, ad stationes disponendas animum inten-
 dit. Felsis in tutum receptis, alios de more substi-
 tuit. Cespitis & materiz ad renouandos aggeres,
 itemque lanæ & centonum ad protegenda mœnia
 vim sedulo comportari iubet. ad hæc, seruitijs, ne
 quid eorum perfidia occultæ fraudis erumpat, cu-
 stodes apponit. in primis verò annonæ diligēs ha-
 bita est cura: vt salubri temperamento ac dimensi-
 one per idoneos ministros erogaretur. Super om-
 nia, propitiando immortalī Deo diurnæ pariter
 ac nocturnæ supplicationes adhibita. At Solima-
 nus, in falo ancoris iactis, ad tentandam arcis op-
 pugnationem septingentos prætorianos in prox-
 mum littus exponit. ij, missi sagittarijs egregio or-
 natu fistulatores, cum ad mœnia subiissent; repen-
 tina missilium vi, sex è Lusitanis occidunt; vigin-
 ti conlauciant. Neque segniter ab inclusis reddita
 aculatio est. Ianizari quinquaginta interfecti, vul-
 nerati complures. Cæteri, minoribus quàm vene-
 rat animis, ad Sofaris munimēta se recepēre. Per
 eundem dies, trāsuerso cum sordidis nubibus Au-
 gustus, classis propemodum ad terram alliditur. Eo

metu Solimanus, & quod telis ex arce petere
 ad Madrafabæ portum, leucas ultra Diu
 que processit. Descendenti, paratus iterum
 ne obsequium præsto fuit Sofar. Cum eo
 nus consilia de totius belli ratione, atque
 ipsius Cambaia occupando regno comm
 Exposito dein milite, muralibusque tot
 Diu terrestri itinere accedunt. Eodem
 pore Alucan, haud leuibus argumentis
 habens Turcicum scelus, ac dominadi lib
 cum parte copiarum (nam reliquas prom
 auctoritate Sofar apud se retinuit) omi
 ne, in mediterranea loca secedit; Regem
 mudium & rectores de suo consilio per
 docet. Rex & factum probauit; & milis
 pulos & dynastas edictis, nequicquam
 te Solimano, com meatus in castra iube
 quæ res non paruo Turcis impedimento
 riam fuit. Inter hæc, operibus, ad stac
 ximè tormenta, instabant barbari. Illud
 cendiariæ machine genus ab iisdem exc
 Vastæ magnitudinis, ad onera transueh
 uis erat in portu. Huic naui præcellam
 materia pyram, pice, sulphure, nitro, al
 foctorem simul ac fumum excitandum
 ponunt. Consilium erat, ardentem stru
 rinum propugnaculum æstu reciprocan
 tere, vt vel præsidarijs flamma retro
 spiritum includeret; vel certe, dum ext
 ignibus occupantur; inter eam trepidat
 que caliginem, Turcæ traiecto celeriter
 lis in muros euaderet. Verum ad eam
 quò tanti ponderis machina innatare
 muris applicari posset; nimirum expectant

summa per plenilunium incrementa maris, quæ
vulgo nautici aquas viuas appellât. Ea se animad-
uerſa, Luſitani, vltro nauem incendere, Albuquer-
cij ad Goam exemplo, & illud vtcunq; ſeu exitia-
le commentum, ſeu inane ludibrium amouere cõ-
ſtituunt. Ad eam rem Franciſcus ipſe Goueanus
eligitur, qui maritimæ rei, & propugnaculo præ-
rat, in ſigni conſtantia vir, is proxima nocte duo-
bus egregie armatis caturibus eò ſenſim accedens,
non ſefellit excubias, continuò è ſtationibus den-
ſe pile in prætereuntes emiſſæ. at ille nihilo ſe-
cius in incepto perſiſtit; perq; media tela, fauen-
te Deo, ad locum ſine damno prouectus; in py-
ram multis ſimul partibus ignes conijcit. custo-
des ad viginti conſeſſim in mare deſiliunt: ij è ca-
turibus pleriq; confoſſi. Vbi materiam flammæ
tenacius occuparunt, quàm vt opprimi facile poſ-
ſet: pari audacia & felicitate, Goueanus, volitan-
tibus vndiq; globis retrò vnde venerat, cum ſuis
incolumis abiit. Ea ſpe deluſi Turcæ, haud omiſſa
interim arcis Dienſis obſidione, ſeſe cum magna
parte exercitus ad Rumæi caſtelli mœnia quaſi-
ſanda conuertunt. Inde cum vtrinque ſumma vi
pugnaretur, & multi quotidie occumberent; in
Luſitana muliere (Barbaram nomine appellabât)
Inuictum animi verè Chriſtiani robur enituit.
Huic, amiſſo coniuge, duo ſupererant filij, ætate
viribusq; florentes, Aloifius, & Chriſtophorus.
Iſte ad Rumæ polim, hic in eadem arce Dienſi agi-
tabat excubias. Fortè ita euenit; vt Chriſtophoro,
cum pro muri corona ſtaret armatus, contorta
a hoſtibus è tranſuerſo pila partem ventris vnâ
in inteſtinis abriperet. extêplò ſemianimis do-
nam relatus, vt erat de æterna ſalute ſolicitus;

parentem optimam interrupta compellant
 „ Peto, ait, abs te, quæsoque mater, uti mihi
 „ expianda crimina sacerdotem, quam ad
 „ quendum obitum, lacrymas ac suspiria
 „ Vereor enim, si te ingemifcentem audieris
 „ lor tuus ac mœror, meam ad supremum
 „ necessariam exigui temporis præparationem
 „ pediat. Cui parens, inter adstantium fingit
 „ complorationem vna siccis oculis, & placidè
 „ tu; Ego verò quod doleam, inquit, fili habeo
 „ nisi noxæ aut piaculi quippiã tibi superesse
 „ eluas. Nam alioqui probe intelligo, ijs qui
 „ obierint leti genus, præclaram esse mercedem
 „ ratam in cælo. Tu modò clementis Dei paci-
 „ niam fidenter implora: teque in hoc transi-
 „ rum præbe. Id vnum in hac orbitate maximè
 „ hi solatio fuerit. Inter hæc adhortationes,
 „ moribūdi viscera manu suffulciens, fugientem
 „ mæ reliquias tandiu fouit, quoad accitum
 „ cerdoti peccata cum salutari detestatione
 „ sus, & absolutus; in sinu parentis animam
 „ Vixdum de mortui corpus vidua terra man-
 „ rat; cum de alterius filij nece nuntius affer-
 „ propugnacione Rumæi castelli paulo ante
 „ rat, scilicet nemo fuit, quin geminato intra
 „ cas horas vulnere, confectū iri fœminam pro-
 „ to putaret. At illa, in tam acerbo casu, tantum
 „ fuit vt quicquã Christiana spe & grauitate
 „ num admitteret, vt etiam venientes ad se
 „ leniendi causa notos ac familiares vltro con-
 „ retur. Huius mihi matronæ sensus, & in libe-
 „ ritas, laudabilior haud paulo visa, quam
 „ ad primum de morte filij nuntium exanimata
 „ aut illius, quæ læticia conspecti repente

mortuum crediderat, exspirauit. Cæterùm Patie-
cus Rumæo castello præpositus, magna parte mu-
ri diruta, cùm hostium multitudini vltra obsti-
non posset; saluis, præter arma, rebus atque corpo-
ribus, deditiõne fecit. Vix ea facta deditiõne, ho-
stes ex omni parte in castellum irrumpunt, Sylue-
rianis, qui freto diuulsi re ex arce ipsa cernebant,
ad spectaculum adedò triste collacrymantibus, in-
ter eam irruptionem, planè memoranda contigit
res. Vexillũ erat Christi Domini in summis mœ-
nibus de more defixum, id vexillum Turca signi-
fer contemptim raptum abiecit, & Mahometanũ
eius loco substituit. Non longè inde aberat Ioan-
nes Petreius, exacta iam ætate vir; cæterùm egre-
giè pius idem, ac strenuus, is, vbi strata humi diui-
na trophæa conspexit, generoso quodam ardore
succensus, eos qui circa se erant, ad illam vnà se-
cum vindicandam contumeliam inuitat. Sex fer-
mè sequuti, Cùm ijs ad locum intrepidus vadit; e-
nullisq; pseudoprophetæ, Christiana reponit in-
signia, id conspicati ex templò victores accurrunt;
Lusitanis interminantur; Mahomerana restitunt,
nil valuerunt minæ. Turcis vixdum digressis, pari
constantia Petreius & socij ad locũ aduolant; Ma-
hometis afflicta rursus imagine, Crucè extollunt.
hoc ipsum tercio vel quarto, Lusitanorũ incredi-
bili perseverantia factum est, neq; certamini mo-
dus fuit, quoad exasperati & perciti rabie barba-
ri, obrúcatos Christianæ dignitatis assertores in
mare deijcerent. Hinc mira visu dictuq; res. Mili-
tũ Christi cadauera, diuino scilicet nutu, ne hono-
re sepulcri carerent, obliquo euripo, contra vim
æstus rapidissimi, sponte ad ipsam arcis Lusitanæ
portam euasere; haud obscuro sanè documento,
Ii 3 cùm

cum tanta sit corporum diuinitus habita ratio-
 ris, quam gloriosa fuerint eorum animis in celo
 mia perfoluta. reliqui dedititij, cum honorati
 ti ante tulissent exiguae lucis usuram; inuicem
 ter accepti ab Solimano, atque adeo donati
 sed ipsidem postea, in reditu, ab ira male geniti
 capita ad Zebitum praecisa dicuntur. Capto
 castello, in unam Diensem arcem tota bellum
 incubuit. ac simul terra marique oppugnata.
 ra. Maioribus primum tormentis per dies
 sine intermissione muri quatuebantur; Lusitani
 ubi quid procidisset, impigre obmolientibus
 pera dein praelia, promoti ab hostibus ag-
 neisque, commissa, acti utrinque cuniculis
 tionibus, saepe in ipsa moenium strage pug-
 nit. Verum atrocissima omnium postrema
 tio fuit. Triplici acie deinceps ad moenia
 rant Turcae, quatuor ipsas horas mira con-
 certatum, ac tantus fuit ardor animorum, ut
 nus fistulator, assidua neque irrita iaculatio-
 loculis pilarum exhaustis; dentem excussisset
 met, raptimque in fistulam inditum plumbum
 in hostes emiserit. E Turcis quingenti eo die
 derati: vulnerari circiter mille. Lusitanorum
 mi viri cecidere quatuordecim; reliqui
 partim ambulati, partim grauius vulnerati
 multi, ut non plus quadraginta idonei ad
 da arma superessent. iamque ad extrema
 erat, una cum viribus annona quoque, & rari-
 rarius puluis, & pleraque instrumenta bella
 cerant. Vicit nihilominus pertinacia Lusitanorum
 quod nulla vi, nullis cladibus, non modo
 deditioem, sed ne ad pacis quidem mem-
 duci potuit: ipsis quoque foeminis pueris

pra sexum & ætatem, omni ope adiuuantibus viros; eosque ad certamen, ac decus, & oppetendam in Christiana causa mortem adhortantibus. Inter hæc, ab Nonnio; dum ad subsidium inclusis ferendum reliquam ornat classem, celeriter præmissæ liburnicæ sexdecim, ad Madrafabam accesserant noctu, quaternis in singulas puppes luminibus ad speciem augendam haud frustra sublatis. eo quippe terrore Turcæ perculsi, tribus iam millibus suorum amissis, & super alia dâna, arctioris etiam in dies commeatus, & imminentis hyemis pauore perterriti, Sofarem exsecrantes, urbem incédunt; & noctis intempesta silentio conscendunt naues, duobus circiter mensibus in obsidione consumptis: ac vela dant in Arabiam tanta cum trepidatione, vt saucios quingentos, & magnam tormentorum partem fide reliquerint. Is dies fuit festus Sanctorum omnium: quod etiam pulchrior lætiorque, Lusitanis, exitij metu præter spem liberatis, illuxit. Turcico amoto auxilio, Sofar quoque cum suis in loca remotiora discessit. Insulam dein totâ Lusitani sine certamine recepêre. Inclyta per gætes ea fuit victoria; bonamq; Asiæ atq; Africæ partem, Europamque pæne totam noua cum nominis Lusitani laude peruasit. quippe, non cum incondito ac semiermi Aethiope, vel cum fugacibus Indis, sed cum paratissimo & exercitatissimo milite & imperatore, in summa propugnatorum inopia fuerat res. Ergo Franciscus ipse Rex Gallia, magnus virtutum æstimator, captus admiratione Sylicæ, pictam eius imaginem e Lusitania postmodum expetijt, præstantium virorum ac ducum talis inferendam. Dum Lusitani obsidentur, parati Nonnio quàm primùm inclusis auxilium

ferre, præter opinionem successor è Lusitania
 nit Garzias Noronia. Huic, ob Turcici bellum
 naues vndecim, armatorum septem millia
 rat Rex. Qua in expeditione atq; apparatu
 mè silenda res accidisse fertur. Ad maiorem
 ctus copiam, vt in tâto periculo, Ioannes,
 natura misericors, facinorosos, ac noxios,
 capitalis damnatos, qui ad militiam idonei
 rentur, conscribi & ceturari imperauerat.
 notior eorum esset opera, separatim vnâ
 uim impositi: Callaicam appellabant. Has
 gis clementia diuino iudicio haud satis con
 bari visa. Cæteræ quippe naues, Olisipon
 ctæ, cursum tenuère omnes: vna duntaxat, quæ
 num illud atq; colluies vehebatur, in cer
 infortunio quoûe loco, profus in itinere
 Ac ne reliquarû quidè magnus in publicu
 it; quippe soluta, vt dictum est, obsidione
 profectisq; iam hostibus. Præter militares
 pias, episcopo Fernando iâ vita functo, vir
 gium, qui eo munere fungeretur, secû Gar
 duxerat Ioannem Albuquerquei è Francis
 milia, castellanum, eiusq; comites atq; ad
 Vincentium ex eadem familia, catechista
 & clericû quendam, nomine Iacobum, ex
 Lusitaniæ Borba, notæ facundiæ concionator
 Horû verò, cum in episcopatu administrã
 in excolendis atq; ad Christum alliciendis
 nibus, fructus pietatis & indultriæ consti
 centio etiam memorabile quiddam contig
 hibetur. Cùm enim Episcopi iussu in Mal
 ca regione iuuentutem Christianæ doctrin
 dimentis imbueret, pueris aliquot vel
 ribus vel aliud forsan agentibus colapsu

fregit, quæ res apud eas quoque nationes probro
 vel maximo ducitur. Inde ira parentibus mota,
 cumque furore perciti, ad eam, ut ipsi rebantur, ig-
 nominiam demendam, arreptis armis in Dei fa-
 mulum irent; quamvis læsa puerilis ætas, tantum
 abſiit ut patrum facinus adiunarent, ut etiam fa-
 da manu lapidibus eos arcere non dubitauerint.
 Cuius rei miraculo stupentes barbari, gradum il-
 lico retulere, & suam quisque domum, re infecta,
 lapsi sunt. At Nonnius tradita successori pro-
 vincia, cum circiter decennium Indiæ præfuiſſet,
 patriam deinde renauigans, graui correptus
 morbo, circa frontem Africæ moritur. Defuncti
 corpus, nequaquam tanto viro dignis exsequijs,
 in mare piscibus esca proiectum est. Noronia, ut
 in eum primùm inſit magistratum, ad componendas ma-
 licie res Dienses, iniuria belli proſtigatas ac per-
 ditatas adiecit animum. Id quia non nisi pacatis Gu-
 aratibus fieri poterat; tentatis ante procerum vo-
 cantibus, legatos de pace ad Mamudium miſit.
 ègre impetrata, nam etſi rectores iam tum pro-
 ſenſi ad quietem & otium erant; duæ tamen faces
 regem adoleſcentem aſſiduè ad vlciscendâ auun-
 cali cædem omni arte incendebant; Badurij ma-
 ar, & Sofar: quamquam is quidem occultè ac dif-
 mulanter, ut ſpatium ad reparandas interim vi-
 ab Luſitanis haberet. Pax in has maximè con-
 ſentit leges. Vti portum arcemque Luſitanus; reli-
 quam inſulam & oppidum Cambæus haberet, di-
 didumque portorij caperet. Eidem quodocun-
 que libuiſſet, murû è regione arcis liceret ducere;
 tamen remoto ab arce, & nequaquam ſuſpe-
 præſidiarijs loco. ij fines comuni conſenſu
 ſcripti. Iacobus Lupius Soſa, loco Sylueriæ, cû

nongentis militibus arci prepositus: & otiū
ita vtrique parti expediret, in multos annos
videbatur. Caterū inquietus adolescens,
præsertim stimulis agitur, ad recuperandam
Lusitanis Bazainum, vicināque insuper
quod nihil in nouo fœdere cautum de ijs
præfectos cum modico exercitu misit. Cum
Rhoterico Laurentio Tauora, qui Bazainum
erat, minutis aliquot prælijs prospero fere
euentu pugnatum est. Guzarates ad ex
fessi bellicis incommodis, vltro pacem ab
tio petiēre. Neq; ea concessa, per vim omnia
fine magna cæde ex ijs locis exacti. Circa
tempus, Ceilani Regem Zamorinus acci
mebat. Missus à Prætorē ad auxilium soci
& amici cum haud magna classe Michael
ria, Calecutanos commisso prælio superat
hostibus fermè notissimi, in ijs Patemara
classis præfectus: pleræque naues cum mag
mentorū numero in potestatem venēre.
el, defuncti ducis caput abscissum, munus
mum Ceilano misit Regi, ob eam rem cum
pecunia donaretur: pecunia reiecta, contem
ctoria, domum ouans reuertit. Ea clade, Zam
maritimæ vires accisæ: pacemque dein à
haud æquis conditionibus impetrauit. Duce
ces in India Lusitanas opes ac nomen arm
plificans; in Molucis interim Christianam
tate ac iustitia Galuanus augebat. Celebri
stas ac Reges ad veri Dei cultum adductos
nus in Molucensibus quoq; populis, ac Tern
si præsertim, ad eadem sacra motus animos
stiterat. Ea re animaduersa, Mahometanus
zi, quippe quorum priuata res ageretur.

& otium
 s anno
 efocu
 perant
 super
 de is
 it. Cum
 Jazano
 o fere
 ad ext
 em ab
 o m
 Circa
 acri be
 m loc
 Michael
 aperat
 temar
 m mag
 enere
 munus
 m cum
 contes
 ade, Z
 ein à
 uit. Du
 en am
 i a tam
 elebri
 ctos
 ac Ten
 animar
 ometar
 eret
 infulas circumire; proceres ac Reges obiectis
 religionibus admonere, orare, obtestari, vt o-
 rienti quamprimùm occurrerent malo: neu tam
 insignem summo propheta contumeliam imponi
 permitterent. Horum precibus ac denuntiationi-
 bus fatigati Reges, minaci edicto, si quis Mahome-
 tano ritus atque instituta desereret; exsilium, &
 omnium fortunarum proscriptione intentant. Eo
 edicto, aliorum studia Christianæ disciplinæ re-
 stricta: aliorum, vt saepe fit, multo magis accensa:
 in ijs Colanus Sabia ex intimis Aerij Regis ami-
 cis, & consiliarijs; nullo terrore de sententia de-
 moueri se passus; in arcem Lusitanam repente con-
 fugit, mox ipse cum suis baptismo expiatus, Em-
 manuelis Galuani sibi nomē desumpsit. Post hūc,
 Geilolij quoque Regis consobrinus, Mahometica
 superstitione contempta, Christianā religionem
 complexus. Accessit quinetiam e Caciziorum ordi-
 ne primarius quidam, natione Arabs, ex ipsa Ma-
 hometis progenie: quod summum apud eas gen-
 tes nobilitatis est decus. Huius verò conuersione,
 ne quicquam mœrentibus collegis atque fremen-
 tibus, maiorem in modū plebs vniuersa commo-
 uat: atque adeo Aerius ipse Rex parum abfuit, quin
 patrijs ritibus relictis, illico se se ad Christum ad-
 iungeret. Alij certe complures auctoritatem Ara-
 nis aperte sequuti. quos omnes Galuanus in fidē
 & patrocinum benignè receptos; opera, consilio,
 pecunia tuebatur. Neque tamen iccirco quicquā
 quod alios ipse vel de existimatione, vel de gra-
 ta perdidit. Mira quaedam erat caritas & venera-
 tio viri; nihil magis æquē summi atq; infimi, quā
 sibi Galuanus eriperetur, timebant. Ergo, re-
 quis agitata; permisso denique magis quā
 volun-

voluntate Galuani, legationem cōmunitatē
annem Tertium decernunt cum litteris, in quibus
exposita priorum præfectorum avaritia, crudelitas,
superbia, itemq; commemoratis ex altera parte
Galuani beneficijs, integritate, prudentia, moderatē
tebāt, salutis & pacis omniū causa, uti pro
perpetuū, quoad viueret, Galuanū ternatem
ctum esse pateretur. Addita, si hoc petentibus
ret, promissa, quæ ad Lusitani Regis dignitate
commodum magnopere pertinerent. Hæc ab
bus proceribusque, communi omniū nomine
sa legatio. Cæterum tanto locorum interuen-
tis maturè peragi ac renuntiari non potuit
Georgius Castrius erat in cursu, designatus
no successor. Huic Ternatem appulso, aucto-
petenti prouinciam, Galuanus nondum in
magistratus exacto, minimè peruicax vel
sus, extemplò concessit. Nihil tam acerbum
lamitosum ijs nationibus euenire tali tem-
tuit. Vixdum abierat præfectura Galuani
tota Molucensis res, illius viri lenitate atque
filio quàm optimè cōstituta, ijsdem ferme
olim de causis, in pristinos fluctus ac pertu-
nes cum inæstimabili detrimento Christi-
dei recidit. Quæ quoniā vulnera sine acerbis
re tractari non possunt; cōsultò faciam ut
hac vel attingam leuiter, vel etiam silen-
sus inuoluā. Dabit, opinor, haud grauate
hi lectōr hanc veniam: contentus videlicet
superioribus libris, ad genus indicandum
retulimus. Hoc rerum Molucensium statu
Indiæ Prætor, letali correptus morbo, festi-
circiter administrata prouincia, anno in
ius quadragesimo è vita migravit. Garni-

regio chirographo substitutus est Stephanus Gamma, qui Malacæ vrbi paulo ante præfuerat. Martinum Alphonsum Sotam multis rebus præclarè gestis insignem, primo loco nominauerat Rex: sed cum is nuper in Lusitaniã rediisset; ad Stephanũ, g. proximum ab Sotã gradum in ea nominatione obtinebat, omnium consensu delata res est. Per idem fere tempus, nouo Lusitanorum beneficio cù Thoma (quem alij Tamasum vocant) Persarũ Rege firmata societas. Reixelanus tyrannus, de quo suprà demonstratum est, ab Ismaele defecerat, idem è Persicis finibus magna cum incolarum trepidatione ingentes agebat prædas. Ad eum coercendum plectendumque missus ab Thoma Cazican præfectus cum duodecim millibus equitum, & magno pediatu, ad Reixelum locauerat castra. sed oppidi præclarè muniti neque facilis erat expugnatio, & in obsidione spes erat nulla, quoad mare liberũ tyrannus haberet, iccirco, ad com meatus vndique prohibendos, nauale subsidium Persã iure amicitie ab Lusitano, arcis Armuzianæ præfecto, per legatum ac litteras petijt. In eam expeditionẽ profectus ab Armuzia cù celocib⁹ aliquot Martinus Alphonus Carualialius, adhibita cura, vigilijsq; dispositis, breui maritimos omnes ad oppidum aditus intersepsit. Tyrannus, inopinato ictus malo, cum in singulos dies inopia cresceret; magno primam auri pondere Lusitanum aggreditur, vt onerarijs duabus alimenta vehentibus transitum disimulante ad se permittat. dein, vt inuictum ab avaritia se ostendit animum viri; desperatis iam rebus, ceteris maxime fidem concedere voluit: sed Caciurum verbis ab ea mente deducitur est: cum ita dicerent, multò satius, vt in malis, esse, Persarum

rum quàm Lusitanorum arbitrio se se com-
 re. quippe, si in potestatem Mahometanorum
 ret; corpori duntaxat imminere discrimen
 pijs magni prophete aduersarijs vltro se
 non corporis modò, sed animi quoque
 dubio procul esse facturum. Ea superstitione
 cta, miser, ad cruciatum ac necè se se
 misit. Capti latronis nuntio valdè lætatur
 mas, eamque victoriam Lusitanis præcipue
 ceptam. At Carnalialius, hoc factò Per
 in modum nomini Lusitano deuinctis, non
 integritatis ac fidei, quam rei naualis ac
 cus Armuziam retulit. Dum hæc in sinu
 unt, Stephanus Gama interim & viribus
 paterna gloria stimulante, haud leuis mo-
 cum à Vasco parète olim, tum nuper à Ger-
 tore cogitatam suscepit, vti subductas ad
 Mahometanas triremes, ingenti cum Tur-
 detrimento combureret. In id classe in-
 nataque, per speciem Diensis reuiscenda
 Adeni mox oppugnandi; ad Arabicum fre-
 cta contendit: & successissent vota; si pro-
 sinus introitu Suezium petijisset. Sed visenti-
 applicita ad dextrum litus classe, dum
 cosque maritimos, & veteris Arabie
 perlustrat; interim de ipsius aduentu, & p-
 cto consilio, ad regionis præfectum citatim
 nuntij perferuntur. Neque ille cunctandus
 in tali re, validas equitum ac pedum
 loci custodiam extemplo submitit. Ea re
 stanorum conatus elusi. Appropinquante
 Stephano, à præcursoribus nuntiatum, Tur-
 ualia magnis firmisque militum præsidij
 ri, Non plus triduo (tantum in celeritate)

ti est) Suezium Turcæ præoccupauerant. Lusitanus
Prætor, magna spe deiectus, & graui ter semetip-
sum inculans; in Arabem ac Saracenum effudit i-
ras, totamque oram nullo obuiio latè vastauit:
Philoteræ, hodie Alcoceris portum, itemque E-
lanam seu Torum, & Suaquenum olim Aspidem,
vbes; nauesque permultas incendit, inde abitu-
rus, cum ad Mazuam applicuisset insulam, Lusita-
næ classis fama excitus Barnagazius, & vna orator
Alnafasagaris Abassini Regis (quem alio nomine
Claudium appellabant) cum ipsius Regis, & Elisa-
bethæ matris litteris affuit. Fessis rebus auxilium
contra communem aduersarium ex fœdere postu-
labant. Gradaametes Adelis ac Zeilæ tyrannus, So-
limani Turcæ stipendiarius, infestissimus nomi-
nis Christiani hostis, in Abassiam dudum cum ex-
ercitu irruperat: multisque cladibus Regem pe-
nitus in intima Aethiopiæ compulsus, magna
parte finium exuerat; religiosissima templa, cum sa-
cris monachorum cœnobijs euerterat; prædas pe-
torum hominumque identidem agebat. Hæc Abas-
sini cum miserabiliter exposuissent; indigna, vti
par erat, visâ Prætori Lusitano res, confestim aduo-
cato consilio, supplicis Christianis contra Ma-
ometanos communi consensu decretæ. Reliqua
erat consultatio, quem potissimum expeditioni
præficerent. in magna competitorum turba,
tam id pietatis & officij munus certatim sibi
quisque deposceret; Christophorus Gamma Præ-
toris frater, acri ac præferuido ingenio adoles-
cens, cæteris antefertur. Huic, ex vniuersis co-
mibus, Lusitani cum armis duplicibus quadringen-
tis magnus tormentorum numerus attributus.
Hac manu Gama profectus Iunio mēse, anno se-
culi

culi huius quadragesimo primo, ad puteos
 falsos prima nocte, confedit. Inde caloribus
 mis per loca partim à feris infessa, partim
 fragosa & arétia, summo labore fieri capti-
 dibus, tormenta, cōmeatumq; cameli ac
 hebant, Barnagazij cura cōtracta, vbi angeli
 currebant, qua trāsitus onusto iumento
 detracta belluis onera Lusitani, atque
 alios Gamma, subibant humeris, ita, septi-
 mum castris peruētum ad præalti montem
 ex quo in vberes & irriguos Abalsia cam-
 gè ac latè prospectus est. Ab iugo degressi
 annibus facillè superatis, tertio die Bar-
 cedunt. Vrbs est in ditione Barnagazij an-
 ornata adificijs; piscosus præterlabitur fl-
 ca ripam vtramque frequens vicis pagu-
 per id tēpus Mahometanorū iniuria dete-
 propinquanti Lusitano, sacerdotes & me-
 uiam prodire cum infulis, Dei primū
 mæ & commilitonum implorantes ope-
 tumdecimum annum premi sese dura at-
 leranda Zeilani tyrannide, oppida euer-
 miserrimam in seruitutem abductos; an-
 mæ religionis ædes atque cœnobia nefan-
 ta ac diruta: iam sibi ne aras quidem, qu-
 candi aut sacrificandi causa confugiant
 se. Pergerent porrò alacres, ad salutem
 è cælo demissi: ac violatæ religionis, con-
 que Christi Domini pœnas, ab impio
 go tyranno repeterent. Hæc, monachi, &
 in tali re iustus piusque subijcit dolor,
 vociferatione conquesti, ad eò confudere
 tium animos; vt in tanta rerum indigni-
 mas nemo teneret. Gamma, seruis Dei bo-

re iussis, ad proximi templi parietinas adorandi
causa concessit. nobiles erant columnæ, & lapidis
elaborati fragmenta: neque ausi Christiani ædifici-
um instaurare, temporarium sacellum rei diuinæ
faciendæ, vili desuper tegete paleisq; operuerant.
Aprecatione, Gamma cum suis in statua extra vr-
bem locata se contulit. ad noui auxiliij famâ, Abaf-
sini subinde aliquot in castra affuebant. Mox, duo
bus eorum præfectis & Barnagazio in consiliū ab
Gama vocatis, de ratione gerendi belli deliberari
ceptū. Victoriæ spem in eo verti censebant oēs, si
cum reliquijs copiarū Abassini Regis maturè se se
coniungerent. Sed quod is bimestri fermè itinere
ab eo loco distabat, nemini erat dubiū, quin sapi-
nterea cum Zeilano certandū foret, in præsentia,
cum ad Lusitanorū existimationē, tum ad cōmea-
tus facultatem & copiā expedire visum in primis;
vti Elisabethā Regis matrē in castra perducerent.
Eā si apud se haberent; & maiorem hominū cōcur-
sum ad signa futurū; & audacius multo ac libenti-
us alimenta ab agrestibus vndequaq; subuectū iri.
Elisabetha non longè inde sese munitissimo tene-
bat loco, quo Regū filij natu minores, ne quid eor-
um gratia seditionis existat, Sinarū more inclu-
duntur. excelsa & vndiq; abscissa est rupes; q̄ ab sa-
tis lato fūdo paulatim fastigiatur ad summū, inde
ad fungi maximè speciē, circumquaq; prominet
labrū, mille ferè passuum ambitu, ex quo subiecta
qua;q; ita lustratur oculis, vt nullus circa latebris
insidijsve sit locus. Intra eius proiecturæ planitiē,
regia tecta; cum capacissimis duabus cisternis, &
ornatissimo templo cœnobioq; visuntur: accedit
agri, quod probè cultum, in annua quingentorum
vno duntaxat, Vno duntaxat,
kk
coque

eoque perangusto ac tortuoso anfractu ad
 vsq; spatium ascensus est. ab eo spatio ita
 sunt saxa; vt funibus corbibusq; extollatur
 tantur ve homines, quæq; alia vel importat
 euehenda sunt. ac demum ea natura est loci
 sus neq; vi, neq; fame sit expugnabilis. Gama
 tus propinquitate Regina, litteras primu
 tios ad eam officij causa; tum ad ipsam de
 armatos præmisit centum. Elisabet ha, ne
 rei pro sua parte deesset, ex diuturno vel
 re haud grauatè descendit, liberis & arce
 quæ ibidem agebat exacta iam atate, con
 strata mulæ (nam equis minime vtuntur
 ad saxi radices, opera Barnagazij præsto
 gina, præter Lusitanam centuria familia
 ginta, ancillis non amplius triginta sequ
 in via se dedit hoc ferme ornatu. Vestes
 dica tela niueæ, tenuissimo textu, hæc bo
 na penula contegebat cinerea; ramis non
 subtiliter ex auro conspersa. Caput Hispa
 re velatum, faciem etiam, nisi qua ceru
 teo obductam habebat; phalerata, & ser
 des vsque vestita insidens mulæ, quam Bar
 us ipse obsequij causa, nudo exerto brach
 dis exuuijs humeros tectus, loro duceba
 bant latera, linteati dynastæ pedites
 umbella, pellucidum conopæu ingens, illi
 contegebat, vt nisi reducto linteo, nequa
 trospici posset. Aduenientem, Gama fello
 ac densis tormentorum bombis, quibus
 bus lætitia significari solet, venerabilis
 idemq; quod ante per litteras, coram per
 tem docuit; se à Stephano fratre India
 quod ita velle Ioannem Lusitaniz Regem

rent, cum ea manu missū ad ipsam filiumq; adiu-
uandos. proximo anno maiores, Deo volente, co-
pias affuturas. interea paratū se ceterosq; qui ade-
rant, pro Christiani nominis dignitate, & Abassini
regni salute mortem oppetere. Ad hęc Regina pau-
cis ita respōdit; vt magnas Lusitano primū Regi,
tum Gāmæ ceterisq; gratias ageret. sperare se tam
firmo præsidio collapsas Abassie res in pristinum
statū breui esse redituras. Inde, transacta iā ad Ba-
roā hyeme, castrā mota; certusq; & in castris & in
agmine locus Regine assignari captus; eidemq; cu-
todes corporis, Lusitani fistulatores centum attri-
buti, Michael Castanoso præfecto, qui hęc ipsa in
cōmentarios retulit. Aduentū Regine vulgato, Ab-
assini frequentiores adesse, & e sua inopia, quippe
finib⁹ ab hoste vastatis, certatim cibos in castra cō-
uehere. Per hūc modum Gamma, dierum aliquot
iā iter emensus, munita loco excelso castella duo
haud incruento certamine cepit. complures popu-
los, qui ad Zeilanum metu defecerant, ad Abassini
fidē imperiumq; reuocauit. Maturanti dein cum
Rege sese coniungere, à quo binas iam in itinere
acceperat litteras, compēdijs viarum antegressus
Zeilanus occurrit, multitudine copiarum longē
superior, ceterū armorū ac telorum genere
minimē par. ducentos non amplius ferreis instru-
ctos fistulis Turcas auxiliares habebat. ceteri, le-
ui armatura, sagittis, hastisq; & gladijs vte-
bantur. Vbi propius ventum est, neque iam vi-
tari congressus poterat; in aciem dux vterque
copias educit. ac primū Lusitanorum paucitas
contemptui Mahometanis esse. dein, vbi tormen-
tū geri cæpta res est; equi flamma & fragore con-
ternati, domitis plerique frænis, in fugam seque-
re.

& fessores auertunt; tū sagittarij destinati
 toto passim campo sternuntur. Deniq; Gra
 ti in primis ordinibus restituenti pugna
 nā cum equo plumbea pila transigitur. inde
 moribundum equum ad terram corruens
 cursu suorum ex acie in tutū effertur. Ad
 ranni, fuga Mahometanorū ex omni parte
 pta. instant Lusitani, & quoad vires tulerit
 ter hostem insequuti, magna edita strage
 vndecim suorum amissis, victores in castris
 tūtur. Idem, iterati paulo post praelij euentus
 hoc etiam latior, quod nuda praesidio calli
 metana direpta sunt, deleri eo die hostis
 ad perlequendū equi Lusitano fuissent, gra
 huc ex vulnere Gradaametes lectica in ac
 rat. non nisi trāsmissio vicino flumine, ab
 stitit fuga. Lusitani, gemina intra paucos
 ria gratulabundi, onusti manubijs, in flum
 re. ibi dum faucijs curādis operam dant,
 zius cum popularibus quingentis, & pa
 per Lusitanis ē maritima ora superuenit
 ritus barbarus, magna suorum parte dis
 trō ad Māgadafum præcellum montem,
 in Arabicas imminet, hyeme iā aduentant
 fit. nec Lusitani à vestigijs abstiterē. cum
 Gradaametes tū loci natura, tum anni temp
 retur, Gamma item vicinum mōtem, Of
 ne, ad hyemādum elegit. ibi dum Lusitani
 interceptendis com meatibus: partim finit
 gis vicisq; in Abassini ditionem aut vi, a
 tate redigendis insistent; Gradaametes
 quam occultissimè per legatos ac muner
 tum ab Zebitano præfecto aduersum Ch
 opē implorat. Missi Turcæ fistulatores

mille, quo maxime genere militum opus erat, cum
 tormentis curulibus decem: quos ille per auersam
 montis partem in scio Lusitano, vere iam appetente,
 letius accepit. neque interposita deinde mora, quod
 minus vltro vallum & castra Lusitanorum inuade-
 ret. Sensit illicò Gama non mediocriter auctas ho-
 stium vires: ac primò, distributis manipulis, in subi-
 ta re stationes ad idonea loca disposuit: dein, vbi
 curules admouebantur ballistè, munimento diffi-
 lus, vti per vices in hostem erumperet suis edixit.
 dictis obtemperatum: & in summa rerum omniù
 iniquitate Lusitani pugnam acriter initio sustine-
 bant: dein perpetua ferri ac plumbi procella stra-
 tis plerisque; ceteri priusquam ab hoste circumueni-
 rentur, fugam in saltus auios rupesque præcipiunt. De
 Barnagazio nihil traditur. Elisabetha cum saucijs
 curandis aliquandiu pià, vti solebat, ac sedulam na-
 uasset operam, perditis ad extremum rebus pauida per
 exiguo comitatu profugit. Castanosus præfectus,
 & è stipatoribus triginta sequuti, in Reginz tento-
 rio vulnerati complures incerta spe vitæ relictis,
 in eos parta victoria Mahometani cum foedè sæui-
 rent; quidam è Lusitanis, atrox ac triste facinus ab vl-
 timo desperatione commisit. accenso funiculo, tor-
 mentarij pulueris cadis (nam ibidem adseruaban-
 tur) sensim adrepens, applicuit ignem; flammisque
 momento diffusis, seque & quotquot intra id taber-
 naculum agebant, eodem absumpsit incendio. Gama
 cum egregie aliquandiu dimicasset, ad extre-
 mum grauius saucius, hortatu suorum, intèdenti-
 bus iam se tenebris, præter ipsa castra cum paucis
 effugit, dumque egerenda è castris præda hostes di-
 uentur; tota nocte per summam vexationem ita
 facta, orta demum luce, ne conspici posset, in
 Kk 3, proxi-

proximam conuallem, & densas circa sylvas
 deflexit. ibi, dum ad abditum fontem e longi-
 tigatione colligit vires; ab equitibus inle-
 indicio vetula cuiusdam oberrantis, inter-
 dum vulnus opprimitur. Ad tabernaculum
 regium cum ingenti plausu raptatus, con-
 eum ab Gradaamete probris minisq; detra-
 mum veste, virgis acerrimè caeditur: tum a-
 briū & contumeliā totis castris per milia
 nū ora traducitur. postremò, cum oēs in-
 cruciatus inuictò propter Deū animo per-
 ad se retrahi iussum, ad impotenti sua que-
 dia suismet ipse manibus tyrannus obrutus
 qui, ex ipso mortis & cause genere, Gama-
 lestium numerū pro certo referendū, ex
 Sanè, Abassinus Rex in ea quā ad Indiz
 dehis rebus misit epistola, Christi martyri-
 bitanter appellat. Caput Gamae præcisum
 eo primarij Lusitani duodecim ad Solima-
 manum ab Turcis dono transmissi. Ea viri-
 temperanter elatus Gradaametes, cōiun-
 que, aliquot deinceps dies indulfit. Cetero-
 ti barbaro, lætitia primò in moerorem, mo-
 in perniciem vertit. Dimissis cū congiariorū
 nis, quasi nil iā superesset periculi; cum vix
 risq; & cætera multitudine, ad Nili fluen-
 dinis & animi causa concesserat. Ibi, nihil
 tuentē Claudius cum Lusitanorū reliquis
 collectis, & Abassinorū peditum octo milia
 equitibus quingentis inuasit. Contracto
 ne, Gradaametes, ab Lusitano cuius nome-
 tur, cum vnum tyrannū simul oēs impetu-
 bea glande traiectus occubuit. Magna de
 Mahometanorū fugientiū strages. & caetera

mentis & cætero belli apparatu direpta. &, quod
 omne superauit gaudiũ, haud exigua Christiano-
 rũ omnis ætatis & sexus vtriusq; multitudo, è mi-
 ferrima seruitute ac vinculis erepta. Gradaame-
 tis vxor, cũ trecentis equitibus, quos circa se præ-
 sidij causa habebat, & cum thesauris effugit. Certa
 dein pax Abassino Regi aliquandiu mansit; ijs qui
 per bellum ab eo descuerant, cum lacrymis & infi-
 ma deprecatione ad fidem atq; ad officiũ redeun-
 tibus. Tam insigni parva victoria, Claudius, in ijs-
 dem locis, anniuersarias hebdomadæ sacrosan-
 ctæ ferias admirabili pietate celebrauit. quandiu
 corpus Domini clausum in sepulchro adseruatum
 est, atratus & squalidus veteri gentis more, nihil
 omnino gustauit, nec pedem è templi finibus extu-
 lit. idem à Regina matre & proceribus factũ. Nec
 minore cæremonia studioq;ue paschalia dein per-
 acta mysteria, elutis per confessionem sordibus a-
 nimorum, saluari cælestis agni cibo refecti, sum-
 mi atq; infimi, ad extremum agmine cõposito col-
 lucentibus vndiq; cereis, cum solenni pompa sup-
 plicationem obiére. Neque ita multo post, Lusita-
 nis qui in bello ceciderant, iusta funebria, & regalis
 apparatus exsequiæ, cum insigni erga pauperes
 benignitate, & piacularibus sacrificijs, & summa
 omnium ordinum frequentia persolutæ. Lusitani
 superstitēs, virtutis ergo donis ab Rege donati, &
 liberaliter habiti, quod reliquum erat vitæ,
 ferè omnes in ABthiopia tran-
 egère.

Libri Vndecimi finis.

Xk +

HISTO.